

Koreograaf JURIJUS SMORIGINAS (Leedu)
Muusikaline juht ja dirigent JÜRI ALPERTEN
Dirigent NORMAN-ILLIS REINTAMM
Kunstnik ANDRIS FREIBERGS (Läti)
Valguskunstnik LLOYD SOBEL (USA)

Repetiitorid Elita Erkina, Saima Kranig
Orkestri kontsertmeister Jaak Tork
Etenduse juht Jüri Kruus

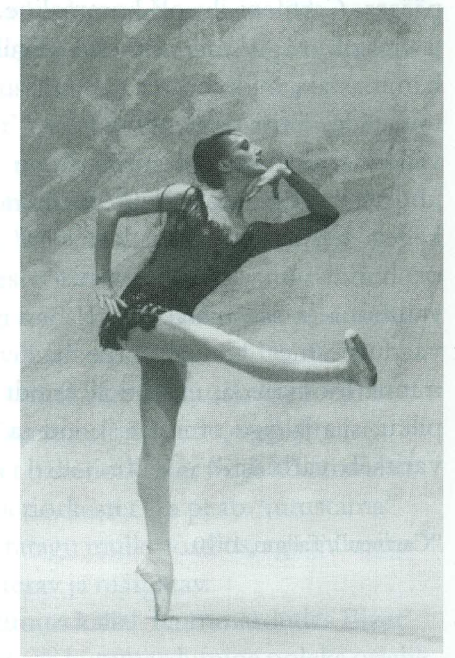
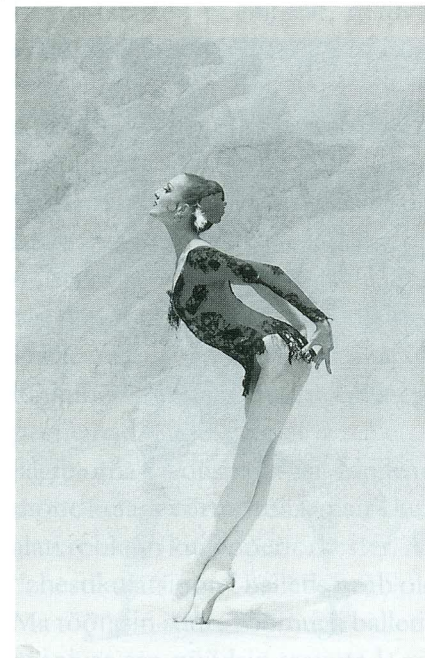
Osades:
Carmen Kaie Kõrb, Tiina Kripsaar
Don José Viesturs Jansons,
Andrus Kämpbre, Vitali Nikolajev
Toreadoorid Vladimir Klepinin, Tiit Helimets,
Sergei Fedosejev, Vitali Nikolajev,
Gennadi Purbenko, Ivar Eensoo,
Jaak Põldma, Juri Mihhejev,
Andrus Kämpbre, Dmitri Hartšenko

Estonia Teatri balletitrupi meesrühm
Estonia Teatri Sümfooniaorkester

Carmen

Armastus pole nii magus nagu arvatakse.

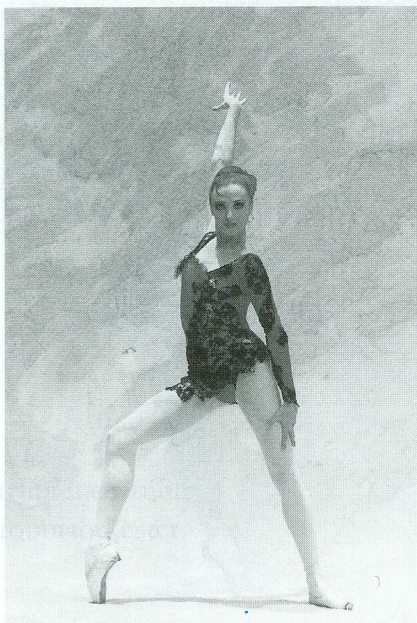
... Linnake, kus meie rügement asus, ei erinenud mitte millegi poolest teistest väikelinnadest. Selle elanike igapäevast rahulikku elu häiris oma armuafääridega naine, keda kutsuti Carmeniks. Ma armusin temasse esimesest silmapilgust, mil teda kohtasin. Carmen aga ei suutnud armastada üksnes mind. Ma ei saanud sellega leppida ja tapsin ta...

Prosper Mérimée nägemus Carmenist

“Kahtlen väga, kas preili Carmen oli puhast tõugu, sest ta oli palju ilusam kui kõik tema rahvusest naised, keda senini olin kohanud. Et naine oleks ilus, ütlevad hispaanlased, peab ta endas ühendama kolmkümmend kui'd, või kui soovite, teda peab saama kirjeldada kümne omadussõnaga, millest igaüht saab kasutada kolme osa kohta temast. Näiteks peavad olema kolmed asjad mustad: silmad, ripsmed ja kulmud; kolmed peened: sõrmed, huuled, juuksed jne. Ülejäänud kohta uuritagu Brantôme'i sellekohast teost. Minu mustlannal jäi neist täiusetingimustest vajaka. Tema küll täiesti sile nahk oli vasekarva. Küll veidi viltused silmad olid imetusväärset kaunid. Pisut täidlaste, ilusa kujuga huulte vahelt paistsid puhastatud mandleist valgema hambad. Tema vahest veidi karedad pikad juuksed olid ronkmustad ja läikivad. Et teid liiga pikaleveninud kirjeldusega mitte väsitada, ütlen kokkuvõtlikult, et iga tema iludusveaga kaasus kaunidus, mis kontrasti tõttu seda enam mõjule pääses. Carmenil ilu oli kummaline ja metsik; nägu, mis esimesel pilgul hämmastab, mida aga ei suuda unustada. Eriti tema silmad väljendasid iharust ja tõrksust ühte aegu, nagu ma pole kohanud kellegi teise pilgus. Mustlase silm on hundi silm, ütleb hispaania vanasõna ja see näitab head vaatlusvõimet. Kui teil pole aega minna loomaaeda, et uurida hundi pilku, siis jälgige oma kassi, kui ta varitseb varblast.”

“Carmen”, Tallinn, 1990

Rodion Štšedrin balletist “Carmen”

“Carmeni kuju on tänu Georges Bizet’ muusikale saanud üldistava tähenduse: “Carmen” väljaspool Bizet’ d tekitab alati mingisuguse pettumustunde. Meie mälu on juba liiga tugevalt seotud suurema ooperi muusikaliste kujunditega. Nii tekkiski transkriptsiooni idee. Kunagi oli see tänapäeval peaaegu unustatud muusikazhanr väga levinud – viitan näiteks Bach’i transkriptsioonidele Vivaldi viiulikontsertidest, Liszt’i ja Schumanni Paganini-töötlustele, kuulsatele Busoni, Kreutzeri jt. teostele. Valinud zhanri, oli tarvis valida instrumentatsioon. Oli tarvis otsustada, millised sümfooniaorkestri instrumendid võiksid küllalt veenvalt kompenseerida inimhääle puudumist, millised neist võiksid kõigeedukamalt rõhutada Bizet’ muusika tantsulisust. Esimesel juhul võisid seda ülesannet lahendada minu arvates ainult keelpillid, teisel juhul – löökinstrumendid. Nii moodustuski orkestri koosseis.

“Carmeni” partituur on üks täiuslikemaist muusikaajaloos. Rääkimata hämmastavast peenusest, maitsest, vokaalpartiide meisterlikkusest, rääkimata muusikaliteratuuris unikaalsest ökonoomsusest, vaimustab “Carmen” oma absoluutse ooperlikkusega. See on näide zhanri seaduste ideaalsest valdamisest! Bizet’ orkester on läbipaistev ja paindlik, ta abistab lauljaid, “annab” nende hääle kuulajatele, virtuoosselt kasutades keelpillide loomulikke ülemtoone. Olen märganud, et inimhääle kõlab ooperis “Carmen” alati tugevamalt, puhtamalt ja efektiivsemalt kui teistes teostes.

See partituuri ideaalne ooperlikkus saigi transkriptsiooni üheks eelduseks. Hääle mehaaniline ülekandmine ühele või teisele instrumendile oleks lõhkunud partituuri harmooniat, purustanud Bizet’ muusikalise loogika peenemad niidid. Ooper ja ballett on sõsarzhanrid, kuid kumbki neist jälgib oma seaduspärasusi. Mulle näib, et balletiorkester peab kõlama alati mõne kraadi võrra “tulisemalt” kui ooperiorkester. Ta peab “jutustama” alati rohkem kui ooperiorkester. Andestatagu mulle võrdlus, aga muusika “zhestikulatsioon” balletis peab olema terav ja märgatav. Ma töötasin suure rõõmuga balleti partituuri kallal. Kummardudes Bizet’ geeniuse ees, püüdsin saavutada seda, et see kummardumine poleks orjalik, vaid loominguine. Kuidas see mul õnnestus, jääb publiku otsustada.”

“Carmeni”-lavastused läbi aegade

Prantsuse kirjaniku Prosper Mérimée (1803-1870) loodud lummas Carmen kuju on paljusid koreograafe inspireerinud tantsuseadeteks. Juba 1846, aasta pärast Mérimée novelli ilmumist, lavastas noor Marius Petipa Madriidis ühevaatuselise balleti “Carmen ja toreadoor” – see oli 29 aastat enne Bizet’ ooperi esilavastust. Hilisemate “Carmeni”-ballettide aluseks on olnud siiski Georges Bizet’ ooper, mille geniaalne muusika on tantsuseadeteks justkui loodud. Järgmised “Carmenid” töid lavale Kasjan Goleizovski 1931 Moskvast, Ruth Page 1939 Chicagos, prantsuse koreograaf Roland Petit 1949 Londonis ja John Cranko 1971 Stuttgart’is.

Rodion Štšedrini “Carmen-süit”, transkriptsioon Bizet’ ooperist, sai aluseks Kuuba koreograaf Alberto Alonso (sünd. 1917) filosoofiliselt sügavale ning palju vaidlusi tekitanud “Carmenile”. Uus “Carmen” esietendus 1967. aastal Moskva Suure Teatri laval Maia Plissetskajaga nimiosas.

Estonia Teatris on “Carmeni” lavastanud koreograaf Enn Suve 1969. aastal.

Mai Murdmaa

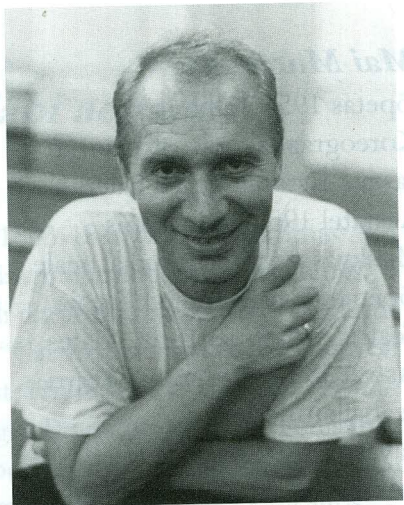
lõpetas 1956 Tallinna Koreograafiakooli, oli samast aastast Estonia Teatri baleriin. Aastatel 1959-1964 õppis Moskvast teatriinstituudis, peale lõpetamist asus tööle Estonia Teatris ballettmeistrina. Alates aastast 1974 on Estonia Teatri peaballettmeister. Lavastaja Mai Murdmaa debüütteos oli Eino Tambergi “Ballett-sümfoonia” 1963. aastal. Sellest ajast peale on ta lavastanud väga mitmepalgelisi teoseid: balletiklassikat (Tšaikovski “Uinuv kaunitar”, “Pähklipureja” jt.), sümfooniliste suurvormide seadeid (Mahleri X sümfoonia, Vivaldi “Aastaajad” jt.), eesti heliloojatega ühisloomingus valminud ballette (Eino Tambergi “Joanna tentata”, Lepo Sumera “Anselmi lugu”, Kuldar Singi “Karje ja vaikus” ja “Maarjamaa lunastus”). Koreograafina on Mai Murdmaale omane klassikalise tantsu võimaluste ühendamine kaasaegse tantsukeele elementidega. Viimastel aastatel on Mai Murdmaa oma ballettides üha enam süvenenud elu põhiväärtustesse. Selleks valib ta teoseid kirjandusest ja muusikast,

mis tema ideid kõige paremini väljendavad (Bulgakov-Lazarevi “Meister ja Margarita”, Dostojevski-Pärdi “Kuritöö ja karistus”). Nii on sündinud lavastusi küll kammer-, küll koorimuusikale. Kõrvuti koduteatriga on Mai Murdmaa lavastanud ballette Venemaal, Lätis, Ukrainas, Kesk-Aasias, Soomes, Ungaris, USA-s. Viimastel aastatel on Mai Murdmaa Estonia Teatris lavastanud balletid “Credo” (K. Penderecki ja J. S. Bachi muusikale), S. Prokofjevi “Tuhkatriinu”, M de Falla’ “Suur võlur – armatus” ja “Kolmnurkne kübar”.

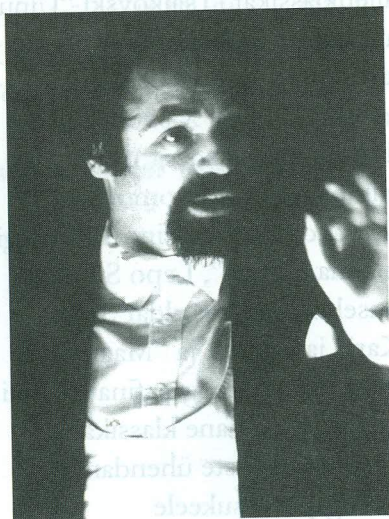
Jurijus Smoriginas

on pärit Kaunasest, Leedust. Ta lõpetas 1974 M. K. Ciurlionise nimelise Kunstiinstituudi koreograafiaosakonna ja 1987 Peterburi konservatooriumi balletiosakonna. Lavastanud on peamiselt Leedus: O. Balakauskase “Macbeth”, B. Kutaviciuse “Viimane paganlik rituaal”, “Neli draamat”, “Carmina Burana”, “Tuule suudlus” (Tallinnas), jpm.

Jüri Alperden

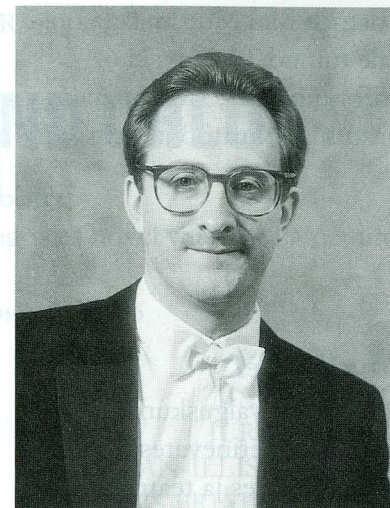
lõpetas 1979 Bruno Luki klaveriklassi ja Roman Matsovi juures dirigeerimise alal Tallinna Konservatooriumi ning 1985 professor Ilja Mussini juures dirigeerimise alal Leningradi Konservatooriumi. Alates aastast 1985 on Jüri Alperden Estonia Teatri dirigent. Ta on dirigeerinud paljusid väljapaistvaid sümfoonia-orkestreid ning andnud kontserte Venemaal, Ungaris, Soomes, Lätis, Rootsis ja mujal. Ta on juhatanud üle 20 ooperi, balleti ja opereti. Viimastel aastatel on Estonia Teatri Jüri Alperden juhatanud O.

Nicolai ooperit “Windsori lõbusad naised” ja tema käe all valmis S. Prokofjevi ballett “Tuhkatriinu”.

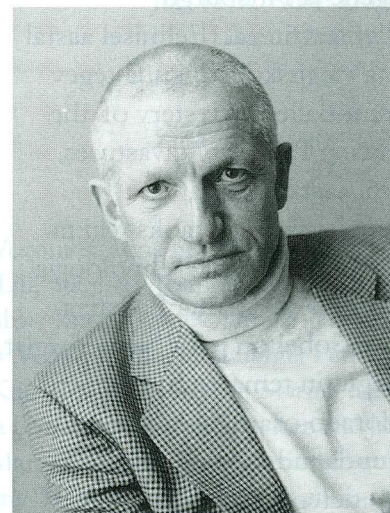
Norman-Illis Reintamm

õppis muusikat Torontos, Hamiltonis ja Londonis. Ta on töötanud Toronto Kontsert-orkestri peadirigendina. Alates 1990. aastast tegutseb pidevalt Eestis. Estonia Teatris ja “Vanemuise” teatris on varem juhatanud nii ooperid, operette kui ka ballette: “Traviata”, “Mikaado”, “Kevade”, “Romeo ja Julia”, “Pähkclipureja”, “Armastuse muinasjutt”, “Kosjakuulutus” jm.

Andris Freibergs

lõpetas 1965. aastal Riia Kunstiakadeemia teatridekoratsiooni erialal. Kuni 1973. aastani tegutses kunstnikuna Läti Draamateatris ja hiljem oli palju aastaid Riia Noorsooteatri peakunstnik. Praegu töötab Andris Freibergs Läti Rahvusooperi peakunstnikuna ja Läti Kunstiakadeemia lavakujunduse kateedri juhatajana. Ta on kujundanud ligi 125 lavastust, sealhulgas ka Saksamaal, Venetsueelas, Poolas, ning osalenud mitmetel rahvusvahelistel teatrikunstnike näitustel Jugoslaavias, Poolas, Saksamaal,

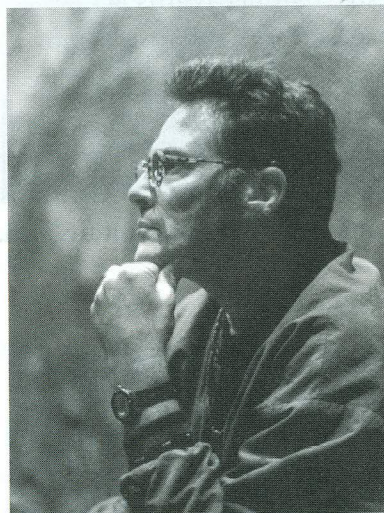
Jaapanis, Soomes, Austrias, Prantsusmaal jm. Tema isikunäitused on toimunud 1978. aastal Krakovis ja 1981. aastal Riias.

Koostöös Mai Murdmaaga on lavale tulnud Tšaikovski 6. sümfoonia Riias, "Maarjamaa lunastus", "Kuritöö ja karistus",

Lloyd Sobel

on töötanud valguskunstnikuna pikki aastaid erinevates tantsutruppides ja teatrites nii Ameerika Ühendriikides kui raja taga. Viimastel aastatel on ta tihedamalt seotud Atlanta, Eugene ja Pittsburgh Balletiteatritega. Eelmisel aastal oli ta valguskunstnikuna tegev Miami Balleti "Mystery of the Dancing Princess" lavastuses. 1996. aasta Atlanta olümpiamängude jaoks tegi ta koostööd Georgia Tehnoloogia Instituudi ja Atlanta Balletiga. Lloyd Sobel on pärit New Yorgist, praegu on tema kodu Denveris, Colorado osariigis, kus ta on kujundanud valgusi ka ooperietendustele igasuviste

"Don Juani mäng", "Catulli Carmina", "Carmina Burana" ja "Credo" Estonia Teatris.

Aspeni Muusikafestivalide raames. "Daphnis ja Chloé" on Lloyd Sobeli kolmas koostöö Mai Murdmaaga Estonia Teatris. Varem on valminud "Kuritöö ja karistus" ning "Credo".

Maurice Ravel

DAPHNIS AND CHLOÉ

One-act ballet

Libretto by Mihhail Fokin after Longos' es novel with the same title

First Night 8 November 1996

Choreographer	MAI MURDMAA
Music Director and Conductor	JÜRI ALPERTEN
Conductor	NORMAN-ILLIS REINTAMM
Designer	ANDRIS FREIBERGS (Latvia)
Lighting Designer	LLOYD SOBEL (USA)
Repetiteurs	Aime Leis, Elita Erkina
Chorus Masters	Jüri Rent, Anne Dorbek
Ballet Concert Master	Levon Dzhavadjan
Chorus Concert Master	Mari-Ann Aljaste
Orchestra Concert Master	Jaak Tork
Stage Manager	Jüri Kruus
Cast:	
Chloé	Tatjana Voronina, Inna Sõrmus, Maigret Mägi
Daphnis	Artur Lill, Stanislav Jermakov, Tiit Helimets
Dorcon	Andrus Kambre, Juri Mihhejev, Dmitri Hartšenko
Bryaxis	Vladimir Klepinin, Sergei Fedosejev
Lycénion	Tatjana Kilgas, Kaire Kasetalu, Marina Kesler,
Nymphs	Inna Sõrmus, Jane Raidma, Lemme Järvi, Margarita Klepinina, Katrin Kivimägi, Maigret Mägi, Tiina Kripsaar, Seili Loorits
Orchestra soloists	Helge Oserov, Sigrid Orusaar (flute) Vahur Vurm, Jüri Millistfer (clarinet)

Estonia Ballet troupe

Estonia Teater Symphony Orchestra and Opera Chorus

This production is created on the bases of Mihhail Fokin's libretto. But a part of the action is transferred to the present day, as if we are following this beautiful antique pastoral through our eyes.

Mai Murdmaa

Synopsis

1. Episode

Today is the Pan's day and all shepherds have gathered to praise him. Daphnis and Chloé bring their love to the alter. Shepherd Dorcon has noticed Chloé and tries to draw her attention. It is decided that dance of both men has to show who has the right to Chloé's love. Dorcon's dance is clumsy, but Daphnis's dance is perfect – he wins the competition and the girl belongs to him. Lycénion is interested in Daphnis. She tries to allure him, but the young man doesn't pay any attention to her. Suddenly a troop of robbers appear and take Chloé with them. Daphnis is desperate and damns gods who let this disaster happen.

2. Episode

The robbers feast when their leader Bryaxis arrives with his prisoner Chloé. The defenseless girl begs for mercy, but the robbers are pitiless. Suddenly it lightens and nymphs appear. The robbers are frightened to death and run away.

3. Episode

Daphnis has spent the whole night asking for help from the nymphs near the grotto. Chloé returns as the sun rises and the lovers are very happy again. Daphnis plays a beautiful melody with a pipe, which calls together all shepherds. Everybody is joyful and praise love.

Georges Bizet-Rodion Shchedrin

CARMEN

One-act ballet

Libretto by Jurius Smoriginas after Prosper Mérimée's short story with the same title

First Night 8 November 1996

Choreographer	JURIJUS SMORIGINAS (Lithuania)
Music Director and Conductor	JÜRI ALPERTEN
Conductor	NORMAN-ILLIS REINTAMM
Designer	ANDRIS FREIBERGS (Latvia)
Lighting Designer	LLOYD SOBEL (USA)
Repetiteurs	Elita Erkina, Saima Kranig
Orchestra Concert Master	Jaak Tork
Stage Manager	Jüri Kruus
Cast:	
Carmen	Kaie Kõrb, Tiina Kripsaar
Don José	Viesturs Jansons, Andrus Kāmbre, Vitali Nikolajev
Toreadors	Vladimir Klepinin, Tiit Helimets, Sergei Fedosejev, Vitali Nikolajev, Gennadi Đurbenko, Ivar Eensoo, Jaak Pöldma, Juri Mihhejev, Andrus Kāmbre, Dmitri Hartšenko

Estonia Ballet male group
Estonia Teater Symphony Orchestra

Carmen

Love is not as sweet as considered

... A town where our regiment was settled did not differ in any way from other small towns. The everyday peaceful life of its inhabitants was disturbed by love affairs of a woman called Carmen. I fell in love with her from the very first moment I met her. But Carmen couldn't help falling in love with other men. I was not able to accept that and I killed her...

"Carmen" throughout the history

Carmen's character created by the French writer Prosper Mérimée (1803-1870) has inspired many choreographers. Already in 1846, a year after the publication of the Mérimée's short story, a young Marius Petipa staged an one-act ballet "Carmen And Her Toreador" in Madrid. This was 29 years before the premiere of the Bizet's opera. The following "Carmen" ballets however are based on Georges Bizet's opera: in 1931 in Moscow by Kasjan Goleizovski, in 1939 in Chicago by Ruth Page, in 1949 in London by the French choreographer Roland Petit and in 1971 in Stuttgart by John Cranko. "Carmen-Suite" by Rodion Shchedrin, the transcription of Bizet's opera, became the bases for the Cuban choreographer Alberto Alonso (born 1917). This new "Carmen" production had its premiere in 1967 in Moscow Bolshoi Theatre with Maia Plissetskaja in the title role.

"Carmen" in Estonia Teater has been staged by Enn Suve in 1969.

Tehniline juht – JAAN MIKKEL
Dekoratsiooniala juhataja – KÜLLI ROOT
Kostüümiala juhataja – LEIDA TALLO
Kostüümide tegemist juhendanud – PIRET TANG
Jumestusala juhataja – ANNE KASTEHEIN
Valgusala juhataja – PAAVO PUŠKIN
Rekvisiidiala juhataja – KARIN LINDMAA
Heliala juhataja – UNO TORMET
Pealavameister – TÕNIS KASK
Kava koostanud – ANNELI JAANUS
Layout – RAIDO LAASI
Fotomontaazh kaanel – KRISTEL LUKATS
Fotod – HARRI ROSPU

Austatud teatrikülastajad!

*Palume teid etenduse ajal mitte pildistada ning
lülitada välja kõik isiklikud mobiilside vahendid.*

Dear guests!

*Taking photos during the performance is not allowed.
Please switch off electronic device.*

ESTONIA TEATER

*Estonia puiestee 4 • EE0105 Tallinn, Eesti • tel. 6 260 201 • fax 6 313 080
Kassa avatud iga päev 12.00–19.00 • tel. 6 260 215
Info ja tellimused E–R 10.00–16.00 • tel. 6 260 260 • fax 6 313 080*

ESTONIAN NATIONAL OPERA

*Estonia avenue 4 • EE0105 Tallinn, Estonia • phone (+372) 6 260 201
fax (+372) 6 313 080
Box office opened every day from noon to 7.00 pm • phone (+372) 6 260 215
Booking office opened Mon–Fri from 10 am to 4 pm • phone (+372) 6 260 260
fax (+372) 6 313 080*